

הרפורמה שתהרוג את החקלאות

מאת האלוף (מיל') גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 2,127, 19 באוגוסט 2021

תקציר: החקלאות היא נכס לאומי אסטרטגי וקיומה לא יכול להיות כפוף לשיקולי עלות-תועלת קצרי טווח. ללא התיישבות חקלאית נרחבת בגליל ובנגב תאבד ישראל את משילותה במרחבים ניכרים משטחה הריבוני.

משק החלב והביצים בישראל זקוק לתכנון והכוונה ממשלתית ולכן מנוהל בכפיפות למכסות ייצור. הוא אף מחויב ליצור לישראל עצמאות בתחום המזון בתלות מינימלית ביבוא - והרפורמה מסכנת גישה זו.

בהשפעת רעיונות "מתקדמים" של חסידי כלכלת השוק החופשי, במאמץ לבסס בישראל גישת ימין כלכלי אמריקנית, נוצרה בהנהגה הישראלית הסתייגות אידיאולוגית משרידי כלכלת השוק של מפא"י. ביד אחת עם חברי פורום קוהלת, ראשי מפלגת ימינה פנו עורף למוסכמות היסוד שהכוונו בעשורים הראשונים למדינה את בניין החקלאות הישראלית. בכך עורערה המוסכמה שלמשק הביצים, כמו למשק החלב, יש תפקיד לאומי בנוסף לחובה לייצר מזון לתושבי המדינה. מומחי כלכלת השוק החופשי משתעשעים ברעיון שניתן, כמו בסין, לבנות רפת אחת או שתיים גדולות בנגב, ועוד מספר לולים חדשניים, עם פועלים סינים או תאילנדים ולסגור את הרפתות והלולים המשפחתיים במושבים. הם רק שוכחים שמשפחה שמחזיקה רפת או לול לגידול ביצים מחזיקה בעבודת יומה גם את הנוכחות הנחוצה במרחב הכפרי - במיוחד בפריפריה ובסמיכות לגבול. בלעדיהם, כל תושבי המושבים בגבול הצפון היו נאלצים לצאת מדי בוקר לעבודה במפעלי חיפה. כך נראה פרוור. מערכת התכנון הישראלית מתכחשת להבדל שיש לשמר בין כפר לבין פרוור. כרוך בכך עולם שיקולים רחב.

נוסף על כך, במגמות הרפורמה, עם מערכת האילוצים התשתיתיים המוטלת כיום על בעלי הלולים, נדחף החקלאי היהודי לאובדן רווחיות. התוצאה המיידית היא שהלולים לביצים עוברים למגזר הערבי. שם אף פקח לא יוכל להיכנס בלי גדוד יס"מ. בכל דרך ביצים אלה תהיינה חסרות פיקוח, וסכנה לבריאות הציבור. כדאי להוסיף את שלמדנו בפרעות חודש מאי: במצב מרי ערבי אלים, מי ישלח ביצים לשווקי הערים?

היהודים הולכים ומאבדים את האחיזה במרחב הפתוח והכפרי, וחלק גדול מאדמות הקיבוצים מוחכרות לערבים. היהודים מתכנסים כמו בגולה לעבודות צווארון לבן. הבעיה הדמוגרפית תלויה גם בפריסת ההתיישבות הגיאוגרפית. אם יחיו בארץ בין הירדן לים עשרים מיליון יהודים וחמישה מיליון ערבים נקבל רוב יהודי מובהק. אבל אם 80% מהיהודים הולכים ומתכנסים למגדלי רצועת החוף בין חדרה לראשון לציון,

גם אם יהיו רוב מספרי הם יאבדו את השליטה והריבונות במרחבי הארץ. הפריסה ההתיישבותית בגליל ובנגב אינה יכולה להתקיים רק עם יישובי וילות פרווריים דוגמת להבים, עומר וכפר וורדים. הנגב והגליל זקוקים נואשות לנוכחות חקלאים יהודים העוסקים בדבקות בחקלאות ובמרעה. חסרים יהודים אנשי עמל וחובה לטפח אותם. אחרת נהיה בארץ ישראל כמו בגולה - תלויים בחסדי אחרים.

המאמר התפרסם בישראל היום ב-27.7.2021.

* אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושתיים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.